

Rewizja czwartorzędowych szczątków suhaka *Saiga* (GRAY, 1843 z obszaru Eurazji)

Współczesny suhak stepowy *Saiga tatarica* (Linnaeus, 1766) zamieszkuje tereny stepowe oraz półpustynne na terenie Kazachstanu, Kałmucji oraz Mongolii. W czasie maksimum ostatniego zlodowacenia (LGM), gatunek ten był szeroko rozprzestrzeniony w całej Palearktyce i północnej Nearktyce. W okresie plejstocenu występowały dwa podgatunki suhaka *Saiga tatarica borealis* oraz *Saiga tatarica tatarica*. Pierwszy z nich zamieszkiwał tereny od Uralu po Amerykę Północną i wyginął pod koniec plejstocenu. Drugi podgatunek zamieszkiwał obszar zachodniej, środkowej południowej Europy po Azerbejdżan. W okresie plejstocenu występował na południe od podgatunku *S. t. borealis*.

Na podstawie przeprowadzonych szczegółowych analiz morfometrycznych wykazano, że głównymi cechami morfologicznymi w odróżniającymi kopalne formy suhaka *Saiga tatarica borealis* od *Saiga tatarica tatarica* są:

dla *S.t. borealis*

- większa długość neurokranium od punktu akrokranion do supraorbitale
- większa długość od akrokranion do krawędzi mózdzienia
- większa wysokość potylicy od akrokranion do basion

dla *S.t. tatarica*

- większa szerokość przednio – tylnego pomiaru podstawy rogu
- większa szerokość przyśrodkowo – bocznego pomiaru podstawy rogu
- większa szerokość rozstawu rogów

Formy plejstocenyjskie suhaków wykazują większe rozmiary czaszek oraz szkieletu postkranialnego, niż osobniki współczesne. Takie zróżnicowanie wymiarów ciała kopalnych osobników było przystosowaniem do zmieniającego się w plejstocenie klimatu oraz środowiska przyrodniczego. W okresach zimnych suhaki zwiększały rozmiary swojego ciała zgodnie z regułą Bergmanna. Zmiany środowiska przyrodniczego (zmniejszanie powierzchni obszarów stepowych oraz półpustynnych), klimatu (duża wilgotność oraz wysoka i długo zalegająca pokrywa śnieżna) oraz presja człowieka w czwartorzędzie sprawiły, że suhak gwałtownie w holocenie zmniejszył areał swojego występowania i jest współcześnie gatunkiem zagrożonym wymarciem.

27.04.18 Urszula Rotejczek

Revision of Quaternary remains of the saiga *Saiga* (GRAY, 1843) from Eurasia

The modern species of saiga *Saiga tatarica* (Linnaeus, 1766) inhabits the steppes and semi-deserts of Kazakhstan, Kalmykia and Mongolia. During the last glacial maximum (LGM), this species was widely spread across the whole Palaearctic and northern Nearctic. During the Pleistocene two subspecies: *Saiga tatarica borealis* and *Saiga tatarica tatarica* existed. The first one inhabited the area from the Ural Mountains to North America. It became extinct at the end of the Pleistocene. The second subspecies inhabited the area from northern, central and southern Europe to Azerbaijan. During the Pleistocene it was distributed south of the range of *S. t. borealis*.

Based on detailed morphometric analyses, the main morphological differences between the fossil subspecies *Saiga tatarica borealis* and *Saiga tatarica tatarica* are:

S.t. borealis

- Bigger length of neurocranium between akrocranium and supraorbitale
- Bigger length between akrocranium and margin of horn pedicle
- Bigger height of occiput from akrocranium to basion

S.t. tatarica

- Bigger antero-posterior width of horn base
- Bigger medio-lateral width of horn base
- Wider spaced horns

The Pleistocene forms of saiga have larger skulls and postcranial skeleton than extant specimens. Such differences in the body size of fossil specimens were adaptations to the changes of climate and biological environment in the Pleistocene. During the cold periods saiga changed its body size according to Bergmann's rule. The effect of environmental changes (shrinking area of steppes and semi-deserts), climate (high moisture and a deep, long-lasting snow cover) and human influence during the Quaternary, caused a shrinkage of saiga's distribution range in the Holocene' now it is an endangered species.

27.04.18 Ursula Rotjansch